

PLEMIČKA I VELIKAŠKA OBITELJ KOROĐ (KORÓGY)

Dubravko Aladić

Kada se čuje riječ plemić ili velikaš, većini ljudi prva je asocijacija prošlost. Gledaju na njih kao na bogate veleposjednike koji su često gubili vrijeme na zabave i viteške igre. Istina je bitno drugačija, u području kojem je u srednjem vijeku često prijeto neki oblik rata, kao što je to Stara Slavonija i Hrvatska, plemići su postali bastioni obrane svojih graničnih područja i u to doba kada nije bila stvorena hrvatska nacija, plemićka obitelj Korođ i ostale obitelji ostavile su pravi dokaz domoljublja u obrani protiv Turaka i jednoj drugačijoj vrsti borbe za vlastiti posjed, a to je diplomacija, a ne rat.

Srednjovjekovna je povijest Osijeka prilično nepoznata iako su se istaknuli povjesničari poput Josipa Bosendorfera i Ive Mažurana bavili tim područjem. Zapravo, to je možda razdoblje u kojem je Osijek vjerojatno i bio na vrhuncu moći, ponajviše zahvaljujući plemićkoj i velikaškoj obitelji Korođ koja je njime vladala više od sto godina i učinila ga pravim srednjovjekovnim gradom te jakom utvrdom. Korođi su ostali poznati u povijesti po svom sukobu s cikadorskom opatijom oko osječke carine, obnašanju dužnosti mačvanskih banova i severinskog (bugarskog) bana te po sudjelovanju Ivana II. Korođa u obrani Beograda od Osmanlija 1456. godine. U radu će biti prikazana povijest tog plemićkog roda i njihovu vladavinu u Osijeku te na kraju njihovo rodoslovlje po prvi puta nakon gotovo stotinu godina.

OBITELJ KOROĐ

Pripadnici velikaškog roda Korođ zabilježeni su u povijesnim izvorima najčešće u oblicima: *de Chorogh*, *de Korogh*, *de Koroug*, *de Korough*, *Korogy*, *Korogyi*, dok se u domaćoj literaturi za njih rabe različiti oblici obiteljskoga imena: od preuzimanja mađarskog oblika *Korođi* (prema *Kórógyi*), preko proširenja uporabe mjesnoga imena na obiteljsko: *Korođ* ili prema latinskom, *Korog*, do pohrvaćivanja u obliku *od Kruga* ili *Kružić*, na temelju pogrešne pretpostavke da je mađarski toponim izveden od hrvatske, odnosno staroslavenske riječi *krug*. Samo se S. Pavičić, dosljedno izvodeći pridjev od toponima, služio oblikom *Koroćski*. Osim njega, jezično i povijesno opravdani mogli bi biti oblici *Korođvarski*, *Kolođvarski* i

Korođgradski. Pridjev dolazi od posjeda Korođ (*Kórógy*), na kojem su u XIII. stoljeću podignuli nizinsku utvrdu čiji se ostaci nalaze blizu sela Ivanovca južno od Osijeka, a ne kraj današnjeg sela Korođ u Povučju. (Hrvatski biografski leksikon sv. 7, 2009: 632)

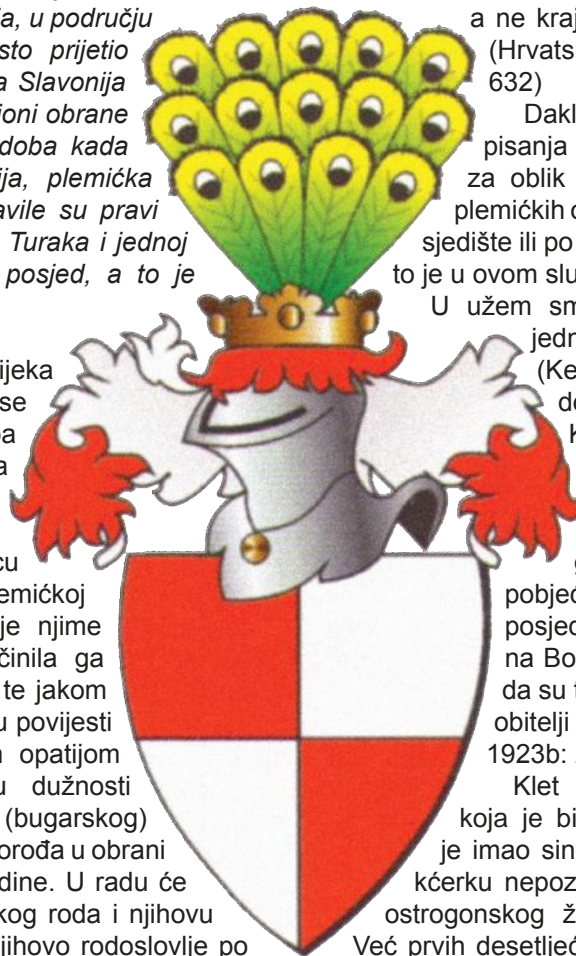
Dakle, kao što vidimo postoji 14 načina pisanja njihova imena, odlučio sam se za oblik Korođ jer smatram da se većina plemićkih obitelji zvala po mjestu gdje im je bilo sjedište ili po jednom od njihovih prvih posjeda, a to je u ovom slučaju utvrda Korođ.

U užem smislu Korođi su potomci Filipa I., jednoga od trojice sinova kneza Kleta (Keleda). Prema kroničarima Šimunu de Kezi (Simon de Keszö) i Ákosu, Klet je potjecao od Gotfrieda iz Hersfelda koji je na saboru u Frankfurtu u nekom metežu ubio Henrika Raspea Tirinškog 1130. godine, te je zbog toga morao pobjeći u Ugarsku, gdje je kasnije dobio posjede za sudjelovanje u vojnom pohodu na Bosnu 1166. godine. Međutim, čini se da su tvrdnje proizašle iz brkanja s nekom obitelji u zapadnoj Ugarskoj. (Laszowski, 1923b: 2)

Klet je imao ženu imenom Macha, koja je bila unuka kneza Urbasa, i s njom je imao sinove Ladislava, Filipa I. i Grgura te kćerku nepoznata imena, koja je bila udana za ostrogonskog župana Vincenta iz roda Banca. Već prvih desetljeća 13. stoljeća stekao je on posjed Orljavac (*Orywa*) u Požeškoj županiji i braneći taj isti posjed 1242. godine poginuo je u borbi s Mongolima. Kao i prvi, tako će i zadnji potomak obitelji Korođ poginuti u boju, ali protiv Osmanlija. Kletova je udovica Macha 1243. godine prodala pola posjeda svome zetu Vincentu, što je i potvrdio kralj Bela IV. 22. travnja 1244. u Györu. (Mažuran, 1994b: 52)

Od Filipova brata Ladislava potekli su najbliži rođaci Korođskih, Seglački (prema posjedu *Szeglak* u Baranjskoj županiji, kraj Harkanovaca) koji su bili njihov ogranak. Treći brat Grgur imao je kćer Jolandu, udanu za Ladislava iz roda Peč koji je bio gospodar Nevne (Levanjska Varoš). (Hrvatski biografski leksikon sv. 7, 2009: 633)

Za stečene zasluge u borbi protiv Mongola i prateći kralja do Jadranskog mora nagradio je 6. kolovoza 1258. godine Bela IV. Kletove sinove Ladislava, Filipa I.

Grb mačvanskog bana
Ivana II Korođa

i Grgura posjedom Koška, Dubrava i Čepin u Baranjskoj i Vukovarskoj županiji, te ih izuzeo ispod sudbene vlasti vukovskog župana. Kasnije je Filip I. 1267. godine obnašao dužnost župana Vukovske županije na koju je vjerojatno bio postavljen pozivanjem na vojne i druge zasluge u kraljevoj službi. Darovnicu svoga oca Bele potvrdio je trojici Kletovih sinova Stjepan III. 1270. godine.

Potkraj života ostavio je 1290. godine Grgur sve svoje posjede i posjednička prava kćeri Jolandi. U slučaju da Jolanda i njezin muž Ladislav nemaju potomaka, posjedi i posjednička prava prenosili su se na Grgurovu braću Ladislava i Filipa I. te ostale krvne srodnike. Grgurov dio sastojao se od trećine vlastelinstva i tvrđave Orljavac u Požeškoj županiji, Opatovca kraj Vukovara, tvrđave Korođ i posjeda Čepin kao i trećine posjeda Koška blizu Našica, zatim Lipova, Száva i Zerna preko Drave u Baranjskoj županiji. (Mažuran, 1994b: 53)

Prema sadržaju Grgurove oporuke Kletovi sinovi i unuci su od 1258. godine znatno proširili svoje posjede u Slavoniji i Baranji, a rodbinskim vezama s Pečima i poslije Gorjanskim i Perenyima započeli brz uspon na društvenoljestvici svoga doba. Isto tako oni su do 1290. izgradili tvrđavu Korođ, pa će od sredine 14. stoljeća uz njihova osobna imena stajati pridjevnik *de Korogh*. Nakon spora Filipovi sinovi Lovro, Filip II. i Ladislav pred Pečuškim su kaptolom 1296. godine dogovorili s rođacima, Ladislavovim sinovima Ivanom, Filipom, Demetrijem i Ladislavom (II) Seglačkim, diobu svih imanja u Vukovskoj, Požeškoj, Baranjskoj i Tolnskoj županiji. Iako je utvrda Korođ po nasljednom pravu trebala pripasti Seglačkima, oni su je u zamjenu za druge posjede prepustili Filipovim sinovima, među kojima se najviše isticao Lovro, mačonoša vojvotkinje Tomasine Morosini, majke kralja Andrije III. Mlečanina. Sve se to dogodilo 1296. godine. Potkraj 13. stoljeća Kletovi potomci već imaju goleme posjede u Slavoniji i Baranji i uvrštavaju se u red krupnih velikaša u zemlji. (Mažuran, 1994b: 54)

Uskoro zatim umire Ladislav (I.) Seglački, pa je njegov najstariji sin Ivan (I.) Seglački pred Pečuškim kaptolom dao svojoj maćehi na uživanje posjed Thuyzen u Vukovskoj županiji da prehrani svoje malodobne sinove, njegovu braću, dok ne odrastu do punoljetnosti i provede se nova podjela posjeda. Iz te je isprave vidljivo da se Ladislav (I.) Seglački ženio dva puta i da je s drugom ženom imao sinove Demetrija i Ladislava (II.). Ladislav (II.) Seglački je za razliku od svoje braće stalno napredovao na ljestvici crkvenih zvanja, pa je 1315. godine izabran za Pečuškog biskupa i ostao je na tom položaju 30 godina. (Jozić, 1912: 183)

Na početku 14. stoljeća za prevlasti Gisingovaca u zapadnim dijelovima Kraljevstva, Korođi su izgubili matičnu utvrdu i utvrdu Nadasd u Tolnskoj županiji. Nakon sloma velikaške oligarhije, kralj Karlo I. Robert nije utvrde vratio Korođima nego ih je zadržao za sebe. Zašto kralj nije bio naklonjen Korođima te zašto ih je držao podalje od dvora i dvorskih službi ostaje nejasno. Najbliže istini bi bilo da su imali vrlo utjecajne neprijatelje na dvoru, kojima je smetala njihova materijalna snaga i uspon u društvu. (Mažuran, 1994b: 54)

Ubrzo nakon toga kralj Karlo I. Robert još oštrije postupao prema Korođima, međutim, Karlov sin i nasljednik kralj Ludovik I. vratio je 11. svibnja 1343. biskupu Ladislavu (II.) Seglačkom i njegovom bratu Filipu (II.) i njihovim srodnicima sve oduzete posjede, bez obzira na to gdje su se oni nalazili, osobito tvrđave Korođ i Nadasd. Vraćanjem oduzetih posjeda i stjecanjem kraljeve naklonosti bio je Korođima vraćen i nekadašnji položaj u društvu, pa su oni ponovno bili uvršteni u red dvorskih vitezova i vodećih velikaša u zemlji. (Mažuran, 1994b: 54)

Nakon što su im vraćeni posjedi dolazi do sukoba s drugim velikašima: Filip III. Korođ vodi sporove oko posjeda Orozi, Ladislavaca Luke i Jagodine. Osim Filipa III. Lovro I. je imao kćer koja je bila udana za Apora Peča, iz tog braka potekli su njihovi sinovi Ivan i

Petar. Naime, osim sporova s okolnim velikašima, Filip III. nastojao je da i Osijek kao trgovište i prometno središte dođe u njegov posjed što mu je i uspjelo prije 1351. godine. Otada će Osijek postati njihovo obiteljsko gnijezdo, mjesto stalnog boravka i sjedište vlastelinske uprave. (Mažuran, 1994b: 54)

Filip III. imao je sinove Stjepana I. mačvanskog bana, Lovru II., Filipa IV. i Ladislava II. bugarskog bana. Stjepan I. se prvi puta spominje 1352. godine s ocem Filipom III. Nakon smrti kralja Ludovika I. dobiva dužnost mačvanskoga bana 1383. godine, ali već 1385. godine, kada je ubijen novi kralj Karlo Drački, Ivaniš i Ladislav Horvat te Ivan Paližna zauzeli su Požešku, Vukovsku i Srijemsku županiju te Mačvansku banovinu. (Hrvatski biografski leksikon sv. 7, 2009: 634)

Ban je Stjepan I. Korođ iz Ugarske u silovitom naletu porazio Ladislava Horvata, no nakon izgubljene bitke, Ladislavu su pomogli Ivaniš Horvat i Ivan Paližna, potukli su Stjepana I. Korođa i prisilili ga na povlačenje u Srijem i Mačvansku banovinu. Nakon toga Stjepan I.

Nagrobni spomenik F. Korođa u Osijeku s grbom iz 1394. godine

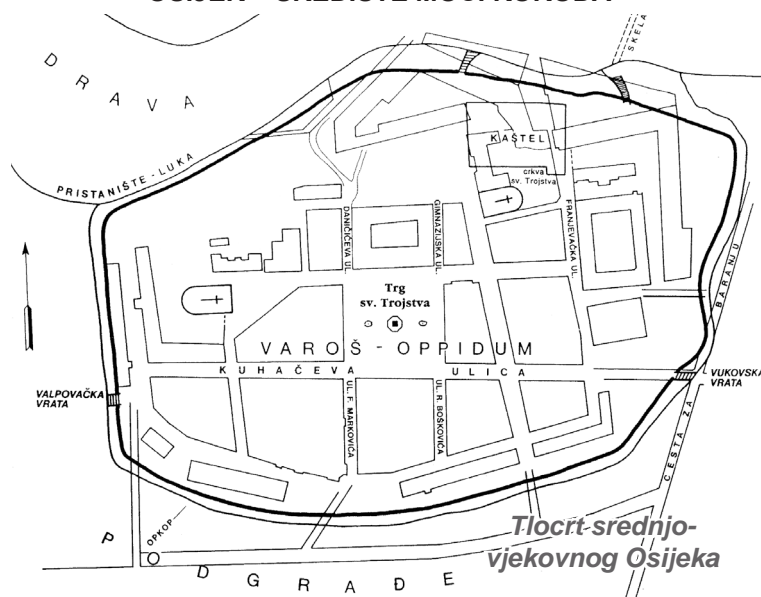
dobiva pojačanja iz Ugarske i pobjeđuje pobunjenike kod Požege. Međutim, time ništa nije bilo riješeno jer je u bitci kod Gorjana 25. srpnja 1386. godine ubijen palatin Nikola Gorjanski, a Stjepan I. odveden je u Počitelj, a kraljice Marija i Elizabeta u Novigrad kod Zadra. (Šišić, 1902: 51)

Oslobođen je nakon pada Počitelja u svibnju 1387., a od lipnja je zapovijedao kraljevom vojskom pomoću koje je porazio pobunjenike u Pobosuću, gdje je zarobio Berislava Paližnu, Ladislava (III.) Seglačkog i Stjepana III. Hedervaryja. Kao pobjednika kralj ga je obdario mnogim posjedima: Nemetin, Szeglak i dr. Još se spominje kao župan županije Krassó i Kovinske županije. Sudjelovao je 1389. u Žigmundovu pohodu na Srbiju i u bitci kraj Nikopolja. Uz Nikolu Treutula ponovno je bio mačvanski ban od 1394. do svoje smrti 1397. godine. Stjepan I. imao je pet sinova: Ivana I., Ladislava III., Stjepana II., Filipa V. i Nikolu te je imao kćer Doroteju koja je bila udana za Petra Voćinskoga. Ivan I. bio je meštar dvorskih konjušnika, Stjepan II. bio je oženjen Katarinom Nemetinskom i bio je potpisnik povelje velikaša u Brasovu 1. veljače 1427. u kojoj podupiru reformu kraljičinih prihoda. Najviše se istaknuo Filip V. koji je bio potpisnik ugovora iz 1402. godine po kojem će Ugarska kruna, ako Žigmund Luksemburški umre bez nasljednika, pripasti Albertu Habsburškom. Također je bio tamiški i krašovski župan. Godine 1415. na crkvenom koncilu u Konstanzu bio je u osobnoj pratnji Žigmunda. Tamo je upoznao nekog člana obitelji Castellis s kojim je, uzevši u obzir sličnost grbova, utvrdio da potječu od zajedničkih predaka, što je netočno. Bio je oženjen Jelenom Jelšavskom, kćeri palatina Eustahija s kojom je imao sina Ivana II. i kćeri Katarinu, koja se udala za Petra Perenyja i Mariju. Svoj je sadržajan život Filip V. skončao 1430. godine. Njegov sin Ivan II. Korođ spominje se od 1411. godine. Budući da je bio pristaša kraljice Elizabete, udovice kralja Alberta Habsburškog, bio je član kraljevskog vijeća 1439. i član kraljevske kurije 1440. godine, te kraljičin izaslanik na dvoru Valdislava I. Jagelovića. Za vrijeme međuvlasti od Albertove smrti 27. svibnja 1439. do dolaska Vladislava I. na vlast u svibnju 1440., vršio je dužnost mačvanskog bana. Bio je protivnik novog kralja, ali u bitci kod Bataszeka 1441. porazili su ga Ivan Hunjadi i Nikola Iločki. Za Ladislava V. Postuma član je kraljevskog vijeća, a od 1447. do 1456. mačvanski ban s Nikolom Iločkim, te istodobno baranjski, požeški i vrbaski župan, a stolovao je u Osijeku. Sudjelovao je u obrani Beograda za turske opsade 1456. godine. Ubrajao se među vodeće plemiće u kraljevstvu. Ivan II. Korođ ženio se čak tri puta: prva žena Barbara Gorjanski ubrzo je umrla, s drugom ženom, Anom Morović, nije bio sretan pa mu je papa na kraljevu zamolbu dao rastavu, a na kraju se oženio Barbarom Gorjanski s kojom je imao sina Gašpara. (Hrvatski biografski leksikon sv. 7, 2009: 634)

Gašpar Korođ zadnji je muški potomak velikaške obitelji Korođ. Spominje se 10. veljače 1459. u Budimu gdje polaže prisegu novom kralju Matiji I. Korvinu. Najpoznatiji je po tome što je u zbirci Kapistranovih čudesa zabilježeno

čudotvorno izlječenje Gašpara od crijevnoga krvarenja. Gašpar se trebao oženiti Apolonijom Rozgony, no sam je raskinuo zaruke zbog čega mu je kralj Matija Korvin oduzeo sve posjede. Tek 1471. kralj je Gašparu vratio njegove posjede, no on je već sljedeće godine poginuo u boju s Turcima u nepoznatim okolnostima, te je tako okončao svoj život kao i osnivač njegovog roda Klet u borbi protiv Mongola. Nakon Gašparove smrti kralj Matija Korvin njegove je posjede podijelio erdeljskom vojvodi Nikoli Čuporu i Ivanu Ungoru od Nadasda. (Hrvatski biografski leksikon sv. 7, 2009: 635)

OSIJEK – SREDIŠTE MOĆI KOROĐA

Osijek se prvi puta spominje kao posjed Korođa 1351. godine kada su se sukobili s Cikadorskom opatijom. Datum koji je naročito bitan za osječku povijest jest 23. kolovoza 1353. godine kada kardinal Gillermus, poglavar crkve u Titelu, prodaje svoja posjednička prava u Osijeku Filipu IV., Ladislavu II. i Stjepanom I. Korođu za 60 zlatnika. Od tada su Korođi stvarni i jedini gospodari Osijeka koji je do tada imao čak tri gospodara: cikadorsku opatiju, Korođe i kardinala Gillermusa. (Mažuran, 1960a: 43)

Filip IV. Korođ cijeli je život posvetio uređenju Osijeka. Na povišenoj terasi pored Drave izgradio je obiteljski dvor i kaštel s gospodarskim zgradama i konjušnicama. Opasao je Osijek zidom, opkopom i jarkom ispunjenim vodom, podigao je i gradska vrata koje je povezivala glavna ulica. Filipova su braća također podigla nekoliko zgrada u Osijeku i tržnicu gdje su pristizali svakodnevno poslovni ljudi, trgovci i glasnici, kao i okolni velikaši. Župna crkva sv. Trojstva bila je pregrađena u gotičkom slogu i pretvoren u obiteljsku grobnicu. Tako je Osijek u drugoj polovici 14. stoljeća izrastao u središte ovog dijela Slavonije i svojim izgledom se nije razlikovao od većine europskih srednjovjekovnih gradova. Još je veći napredak pojava sloja gradskog plemstva uz sloj građanstva te začeci mjesne samouprave. (Mažuran, 1994b: 88)

U vrijeme dinastičkih borbi koje su opustošile veći dio Slavonije, Osijek je prošao neokrznut zahvaljujući prije svega Filipu IV. Korođu koji je dobro učvrstio grad i opskrbio ga ratnim potrepštinama i hranom. Drava u zaleđu grada i stalna veza s Baranjom bili su izrazita prednost te u slučaju opsade ni veća vojska ne bi imala izgleda za osvajanje Osijeka.

Osim što je bio sjedište Korođa, Osijek je bio i upravno sjedište mačvanske banovine, a za Filipa V. i županijske uprave. Za vrijeme bana Ivana II. Korođa u Osijeku je boravio i njegov zamjenik na mjestu mačvanskog bana, Nikola Iločki, jedan od najmoćnijih velikaša svoga doba. Njihovo vojno i političko djelovanje zahtijevalo je sastavljanje i pisanje raznih isprava za što su bili potrebni obrazovani ljudi. Stupanj razvijenosti Osijeka najbolje je pogledati iz činjenice da su građani Osijeka slali svoju djecu na studije u europske gradove. Osim toga, Osijek je u to vrijeme bio veliko kulturno, ali i vjersko žarište gdje su hodočasnici u župnoj crkvi sv. Trojstva dobivali oprost grijeha. (Mažuran, 1994b: 60)

SPOR S OPATIJOM CIKADOR

Osječku maltarinu, prevozarinu i pijacovinu pobirala je cistercitska opatija u Cikadoru, koju je 1142. godine osnovao kralj Gejza. Ta opatija danas više ne postoji. Bila je smještena kod sela Szék kod Battaszeka u Baranjskoj županiji. Svoje pravo na osječku carinu opatija je dokazala vjerodostojnim donacionalnim listinama kraljeva Gejze, Stjepana III. i Bele III. Kralj Emerik je ponovno potvrdio cikadorskoj opatiji pravo plaćanja carine jer je nisu rado plaćali. Ni Korođi se nisu previše brinuli o plaćanju carine. Filip IV. i Ladislav II. okupirali su posjed Kuni i osječku carinu. Tada je cikadorski opat Toma zaprijetio Korođima sudskom parnicom. Uplašeni od mogućnosti sudske parnice odlučili su se nagoditi. Na zakazanom ročištu 7. prosinca 1351. godine pred palatina Nikolu Giletfija došli su cikadorski opat Toma i zastupnik konventa Nikola, župnik u Szeku, a od strane obitelji Korođ Filip III. sa sinovima. Obitelj Korođ izjavila je da će cikadorskoj opatiji prepustiti Dravsku prevozarinu i dvije trećine pijacovine, a ako to ne učine, platit će kaznu od 50 maraka srebra. (Bösendorfer, 1913: 366)

Međutim, Korođi nisu održali zadanu riječ nego je opet palatin Giletfi morao posredovati i 8. veljače 1353. sastale su se obje strane. Konvent su zastupali Toma i Juraj, a Korođe Filip IV. i Ladislav II. Taj su put braća Korođ izjavili da osječka prevozarina i pijacovina pripada opatu, ali da njima pripada cestarina. Tom su izjavom zamršeni pravni odnosi, u novu parnicu morao se umiješati i kralj Žigmund, kojega su Korođi izvijestili da opatija nezakonito pobire pijacovinu i carinu osječku. Kralj je poslao svoga opunomoćenika Nikola Bačkaja u vijeće Baranjske županije gdje su prisustvovali Petar Čeh Levanjski i Stjepan Iločki, mačvanski banovi. Vjerojatno podmićen, Nikola Bačkaj javio je kralju da je pravo cikadorske opatije sumnjivo,

na što kralj određuje novu parnicu da se stvari konačno riješe. Među pozvanima bio je učeni svećenik Lovro iz Kajmada da prouči spise opatije cikadorske. Nakon što ih je proučio, izjavio je da je njihovo pravo neosporivo. Banovi i plemići osobno su se uvjerali u istinitost te izjave te su izdali presudu 17. studenoga 1429. godine kojom se priznaje pravo da opatija pobire osječku prevozarinu i pijacovinu. Međutim, Korođi se nisu mogli s tim pomiriti pa su i dalje ubirali sami carinu i tako je to trajalo 25 godina. (Bösendorfer, 1913: 367)

Pred palatina Ladislava Gorjanskoga stupio je Albert Lukalfalvi 6. rujna 1453., zastupnik opata Imbre te je podnio tužbu da su ban Ivan II. Korođ i njegov sin Gašpar zaplijenili osječku prevozarinu i pijacovinu, koja pripada cikadorskoj opatiji. Da bi to mogao dokazati, izložio je pravorijek budimskog kaptola te pečuvskog i šomoškog kaptola. Dalje se pozivao na nagodbe od 7. prosinca 1351. i 8. veljače 1353. te na presudu mačvanskih banova Petra Čeha Levanjskoga i Stjepana Iločkog 17. studenoga 1429. godine. (Mažuran, 1960a: 59)

Petar Poroszlo, zastupnik bana Ivana II. Korođa i njegova sina Gašpara, izjavio je da pobiru samo jednu trećinu prevozarine i carine, a dvije trećine pobire cikadorska opatija. Nakon što je Petar Poroszlo uspio dokazati da opatija doista ubire dvije trećine prevozarine i pijacovine, a da na cestarinu nema prava, ovlastio je palatin Nikola Gorjanski pečuvski konvent, da opatiju uvede u posjed dvije trećine carinskoga prihoda, a cestarinu Korođima. Dana 7. veljače 1454. pečuvski konvent poslao je monaha Martina, koji se sastao sa kraljevskim poslanikom i posjednicima susjednih međaša. Konačno je 21. veljače 1454. godine pečuvski konvent uveo opatiju u posjed dvije trećine osječke carine. Palatin Ladislav Gorjanski potvrdio je to pravo opatiji poveljom od 9. lipnja 1454. godine čime je pitanje osječke carine riješeno. (Mažuran, 1960a: 59)

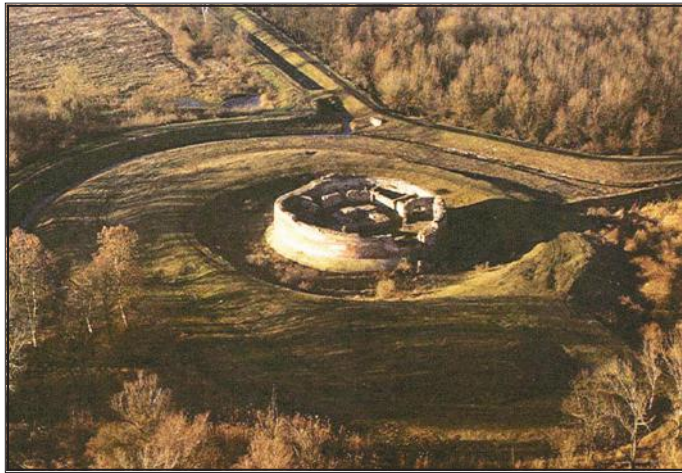
UTVRDA KOROD (KORÓGYVAR)

Sjeverno od Gorjana i nedaleko od Osijeka u ravnici koja je nekad bila močvara zvana palača (lat. *palus* – močvara) na povišenom humku stoje razvaline utvrde Korođ (*Korógyvar*). Riječ je o tipičnoj nizinskoj utvrdi (*wasserburgu*) na čije je mjestu još u ranijim vremenima bila utvrda, što potvrđuju nedavno nađene rimske cigle. Postoji više teorija o tome da je to bilo rimsko naselje, a neki su tvrdili da ga je osnovao Ljudevit Posavski. Utvrda je zidana od kamena i cigle, prstenastog je oblika promjera od 40 m, sa središnjom četvrtastom kulom s debljinom zidova od 2, 5 m. Uočljivo je da su unutarjni pregradni zidovi bili prilagođeni za stanovanje, a pronađeni su i srednjovjekovni gotički pećnjaci. (1)

Utvrdu su sagradili braća Ladislav, Filip I. i Grgur Korođ prije 1290. godine kada se ona već spominje kao utvrda Korough. Korođi su je držali u svojoj vlasti s manjim prekidima od samog početka i bila je njihova

matična utvrda po kojoj su i dobili pridjevak *de Korogh*. Svoj je vrhunac ta obitelj doživjela polovicom 15. stoljeća, no već Gašpar Korođ koji se odbio oženiti za Apoloniju, kćer Ivana Rozgona gubi sve svoje posjede, pa i utvrdu Korođ. Međutim, na molbu palatina Petra Perenyia koji je bio oženjen Gašparovom sestrom Katarinom, te na molbu moćnih velikaša Gorjanskih, kralj Matija Korvin vraća Gašparu sva imanja, no Gašpar je 1472. godine poginuo u boju s Turcima čime je kralj polovicu nj. imanja predao Nikoli Čuporu Moslavačkom, a drugu polovicu Ivanu Ungnadu de Nadasdu. Ta odluka je razgnjevila sinove Ivana Rozgona – Lovru, Ivana, Stjepana i Reinalda koji su smatrali da to njima pripada, no već 1474. godine umire Nikola Čupor i Rozgoni dobivaju njegovu polovicu, drugu polovicu dobiva obitelj erdeljskog vojvode Ivana Pongratza

Utvrda Korođvar, Ivanovac kraj Osijeka

de Dengelegu. Do početka 16. stoljeća izvori šute te samo možemo nagađati kako je Baltazar Banić došao u posjed te utvrde koji je bio zapovjednik hrvatskih konjanika. Kada su Turci osvojili Osijek 1526. godine, granica je prolazila upravo utvrdom Korođ koja se uspjela othrvati turskim napadima. Tijekom vojnog pohoda Ivana Katzianera, branitelji Korođa uspješno su oteli nekoliko topova Turcima u njihovoj potjeri za Katzianerom. Sav je trud bio uzaludan jer je od 1537. godine Korođ napušten. Tek godine 1697. se spominje Korođ kao *dirutum castellum Korogyvar*. Barun Zuan kupio je Korođ 1730. godine zajedno s erdudskim vlastelinstvom, a 1745. kupnjom toga istoga udovica palatina Ivana Pallfyja došla je u posjed sada već ruševine Korođ. Od tada do danas magični i tajanstveni Korođ propada. Utvrda je spašena od daljnjeg propadanje konzervatorskim radovima od 1967. do 1973. godine. Narod ovu utvrdu naziva *zmijskim gradom* i ne zalazi u nju. Također kruže priče da je tu zakopano blago baruna Trenka. (1)

Najpoznatija legenda o Korođu, koja kruži u narodu, jest o gospođi Dori koja je stanovala u toj utvrđi u kojoj je držala

mnoge ribare, a novac od prodane ribe dijelila je godišnje na dan sv. Luke u Osijeku siromasima i crkvi sv. Luke. To je činila kao zavjet za sretan povratak zaručnika. Čekala ga je sto godina i kad su Turci nadirali, njezin zaručnik je u obliku vukodlaka na bijelom konju odletio s njom i tako ju spasio od Turaka. To se nekako može staviti u povijesni

kontekst, uzevši u obzir da je više Dora bilo ženama i kćerima Rozgonima koji su držali Korođ na kraju 15. stoljeća. Ta golema utvrda tlocrtno pravilnog kruga na sve posjetitelje i danas djeluje zbunjujuće i nestvarno. (Laszowski, 1923a: 90)

Plemićki i velikaški rod Korođa svakako je na neki način utemeljio Osijek kao srednjovjekovni grad i učinio ga moćnom utvrdom i gospodarskim te

prometnim središtem istočne

Slavonije i južne Ugarske. Nakon njihove smrti Osijek gubi na važnosti i na kraju potpada pod osmansku vlast. Tada je, možda kao rijetko kada poslije, imao svoju samosvijest, svoju veličinu i pravedne gospodare.

LITERATURA

1. Bosendorfer, Josip, 1913. *Parba radi osječke carine među opatijom u Cikadoru i porodicom Korogi*, Starine.
2. Jozić, Mijo, 1912. *Obitelj grofova od Korogya*. Vjesnik Županije virovitičke, 21 (1912.) 20, 21, 22, 23.
3. Laszowski, Emilij, 1923. *Grad Kolođvar*. Hrvatski list, 4(1923.) 90
4. Laszowski, Emilij, 1923. *Porijetlo plemića od Koroga (Kolođvara)*. Hrvatski list, 4(1923.) 90
5. Macan, Trpimir (urednik), 2009. *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 7, *Korođski, plemićki i velikaški rod*, Zagreb, 632. – 637.
6. Mažuran, Ive, 1962. *Srednjovjekovni Osijek*, Matica Hrvatska, Osijek.
7. Mažuran, Ive, 1994. *Srednjovjekovni i turski Osijek*, Matica Hrvatska, Zagreb.
8. Šišić, Ferdo, 1902. *Vojvoda Hrvoje Vukčić Hrvatinić i njegovo doba (1350. – 1416.)*, Zagreb.

INTERNET:

1. <http://www.casopis-gradjevinar.hr>

Korođeve žene

Ivan II. Korođ imao je tri žene. Prva žena Barbara Gorjanski umrla je par godina nakon vjenčanja, a Anom Morović oženio se iz prisile i stoga je bio nesretan te je Žigmund Luksemburški, uvidjevši u kakvom je teškom emocionalnom stanju, zamolio papu da poništi njegov brak s Anom Morović, što je papa napravio preko Pečujskog kaptola. Njegova treća žena bila je Elizabeta Gorjanski, koja je po svojim osobinama bila veoma slična njegovoj prvoj ženi. Stariji su povjesničari zbog njegova burnog života mislili da postoje dva Ivana, a ne samo jedan što je kasnije, naravno, dokazano kao netočno.